

**Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
České republiky**

**Cizí jazyky
(německý jazyk, anglický jazyk,
ruský jazyk, francouzský jazyk)**

pro gymnázia — 1. roč.

Vydalo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
dne 26. června 1990, č. j. 19047/90-20 s platností od 1. září 1990
počítaje 1. ročníkem

STÁTNÍ PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, n. p., Praha

1990

CS

Z-5

(1,90)

2002

CS Z-5(1,90)

Cizí jazyky (německý jazyk, anglický jazyk, ruský jazyk, francouzský jazyk) :
pro gymnázia - 1. roč. / Ministerstvo Školství, Mládeže a Tělovýchovy
České republiky. - 1. vyd. - Praha : Státní Pedagog. Nakl., 1990. - 39 s.
Einheitssacht.: Lehrplan <Česka Republika> / Fremdsprachen / 1990
ISBN 80-04-25816-0*
Nr. 132002

91/2451

Georg-Eckert-Institut BS78

1 234 103 7

CS
Z-5(1,90)

OBSAH VÝUKY CIZÍHO JAZYKA V 1. ROČNÍKU GYMNÁZIA

(jazyk anglický, francouzský, německý, ruský a španělský)

V průběhu 1. ročníku si žáci osvojí při tříhodinové týdenní dotaci a při nulové vstupní úrovni uvedené složky obsahu v rozsahu vymezeném následujícími požadavky. Při čtyřhodinové týdenní dotaci zůstávají požadavky stejné, žáci dosáhnou kvalitativně o něco vyšší úroveň v řečových dovednostech, zejména větší pohotovost v konverzaci, a rozšíří si slovní zásobu zhruba o 150 lexikálních jednotek. Při dvouhodinové týdenní dotaci jsou požadavky na jazykové prostředky vymezeny zvlášť.

Ve všech variantách výuky se přistupuje diferencovaně k žákům, kteří prošli výukou cizího jazyka na základní škole. Pokud to situace umožní, vytvoří se samostatná oddělení žáků, se kterými vyučující pracují v návaznosti na zjištěné znalosti.

Vymezení obsahu učiva pro 1. ročník je orientační, dává prostor individualitě pedagoga tvůrčím způsobem si obsahovou náplň přizpůsobovat podle potřeb třídy a používaných učebních materiálů.

Učební osnovy

1. ročník

(3 hodiny týdně, 99 hodin ročně)

(4 hodiny týdně, 132 hodin ročně)

(2 hodiny týdně, 66 hodin ročně)

1. Řečové dovednosti a postupy při jejich osvojování

1.1 Poslech s porozuměním

Žáci mají umět:

- rozlišovat prozodické a segmentální prvky cizího jazyka (melodii jednoduchých vět a inventář fonémů), spojovat zvukovou stránku jazyka se stránkou významovou
- rozumět pokynům, jednoduchým větám a kratšímu souvislému /i reprodukovanému/ projevu učitele i rodilého mluvčího v rozsahu probraného učiva i s malým procentem neznámého materiálu snadno odhadnutelného z kontextu, situace, na základě podobnosti apod.

1.2 Ústní vyjadřování

Žáci mají na základě aktivně osvojených jazykových prostředků umět:

- imitovat výslovnost jednoduchých vět a významových celků, přitom chápat podíl zvukové správnosti projevu na jeho srozumitelnosti
- obměňovat věty a krátké dialogy a jiné texty
- odpovídat na otázky a otázky tvořit

- vést krátké dialogy o tématech každodenního života a v nich pohoťově reagovat
- souvisle hovořit na základě probraných témat.

1.3 Čtení s porozuměním

Žáci mají umět:

- číst nahlas se správnou výslovností texty v rozsahu probrané slovní zásoby a mluvnice
- číst krátké jednoduché texty obsahující několik neznámých slov (do 5 %) s použitím slovníčku v učebnici, eventuelně dvoj- jazyčného slovníku (nahlas i potichu).

1.4 Písemné vyjadřování

Žáci mají v rozsahu aktivně osvojených jazykových prostředků umět:

- opisovat slova a jednoduché věty
- zaznamenat ústně probrané věty i podle diktátu (autodiktátu) a tyto věty obměňovat
- písemně odpovídat na otázky a otázky tvořit
- písemně reprodukovat krátký, předem připravený text
- napsat pozdrav, přání, jednoduchý dopis (do 50 slov), zformulovat jednoduchý popis, jednoduché vypravování apod.

J a z y k a n g l i c k ý

(3 hodiny týdně, 99 hodin ročně)

(4 hodiny týdně, 132 hodin ročně)

1. Výslovnost

Segmentální jevy

Inventář fonémů s důrazem na odlišnosti mateřského jazyka:

- konsonantické fonémy, fonetické přepisy: (θ, ð, w, ŋ)
- aspirace (p, t, k)
- výslovnost souhlásek v koncových pozicích (b, d, g, dž, ž, v, z)
- vokální fonémy: samohlásky krátké a dlouhé, dvojhásky
- fonetické přepisy: (u, ə, ɜ: eɪ)

Prozodické jevy

- přízvuk slovní (hlavní a vedlejší)
- redukce samohlásek v nepřízvučné slabice
- přízvuk větný, rytmus, intonace klesavá a stoupavá, její základní funkce v promluvě
- vázání

2. Slovní zásoba

- Žáci si osvojí aktivní slovní zásobu v rozsahu asi 500 lexikálních jednotek včetně nejběžnější frazeologie (650 při 4 h). Receptivně si osvojí přibližně dalších 100 lexikálních jednotek.
- Seznámí se s nejběžnějšími způsoby tvoření slov v angličtině: některé druhy konverze (podstatné jméno - přídavné jméno, např. garden gate), slova složená, odvozování příponami (worker),

předponami (unhappy). Pozornost se věnuje správné výslovnosti slov mezinárodně užívaných.

3. Mluvnice

(podle Cambridge Course)

a) Tvarosloví

Podstatná jména: určitý a neurčitý člen - základní pravidla používání a nepřítomnosti. Vyjadřování množství (pravidelné tvoření množného čísla, nejběžnější nepravidelné tvary).

Vyjadřování českých pádů (of, to with, by). Tvoření a základní použití přivlastňovacího genitivu.

Přídavná jména: pravidelné stupňování přídavných jmen (příponami i opisně), porovnání ve 2. a 3. stupni (than, of), vyjadřování stejné míry vlastnosti (as - as, not so - as). Nepravidelné stupňování good a bad.

Zájmena: ukazovací (this/these, that/those), osobní podměťová, přivlastňovací (přivlastňovací adjektiva), tázací (who, what, which), vztažná (jen receptivně - who, which); neurčitá (some, any, no - v základních funkcích); much many, (a) little - (a) few); both - all.

Slovesa: infinitiv s to. Slovesa to be a to have v přítomném a minulém čase (préteritu). Tvar have got. Způsobové sloveso can v přítomném a minulém čase. Plnovýznamová slovesa v přítomném čase - vyjadřování obvyklosti, bezprostřední přítomnosti.

Přítomný čas - způsob oznamovací, otázka a zápor. Rozkazovací způsob (2. osoba jednotného a množného čísla a 1. osoba množného čísla), záporný rozkazovací způsob. Gerundium: . Jednoduchý minulý čas (préterit) pravidelných a nejběžnějších nepravidelných sloves. Vyjadřování budoucího děje will.

Příslovce: tvoření od přídavných jmen koncovkou -ly.

Číslovky: základní do milionu, číslovky řadové. Vyjadřování času, letopočtu, data, věku.

Předložky: to, at, from, in/to, out, of, on/in front of, behind, near, by, opposite, for, between, among, případně některé další.

Spojky: souřadící: and, but, or, so; podřadící: that, because (ostatní podle potřeby receptivně).

b) Skladba

Slovosled anglické věty jednoduché. Existenční vazba there is there are. Neosobní vazby s it: (It's 6 o'clock). Vazby slovesa v určitém tvaru s infinitivem a gerundiem. Souvětí souřadné slučovací, odporovací, vylučovací. Vedlejší věta předmětová uvozená 0, that.

Pravopis

- poučení o psaní velkých písmen v angličtině
- poučení o zdvojení koncových souhlásek při tvoření minulého času, - ing tvarů a stupňování
- změna y - i
- stručné poučení o formě anglického dopisu

Informace z reálií

- vybrané zeměpisné a kulturní informace o Velké Británii a USA
- základní informace o společenských konvencích a způsobu života ve Velké Británii a USA
- základní informace o Československu

J a z y k a n g l i c k ý

(2 hodiny týdně, 66 hodin ročně)

1. Výslovnost

Žáci zvládnou výslovnost v plném rozsahu jako při vyšší hodinové dotaci.

2. Slovní zásoba

Žáci si osvojí aktivní slovní zásobu v rozsahu asi 350 lexikálních jednotek včetně nejběžnější frazeologie. Receptivně si osvojí přibližně 50 lexikálních jednotek. Seznámí se s některými slovy mezinárodně užívanými a s nejběžnějšími způsoby tvoření slov v angličtině: některé druhy konverze, slova složená, odvozování předponami a příponami.

3. Mluvnice

(podle Cambridge Course)

a) Ivarosloví

Podstatná jména: určitý a neurčitý člen - základní pravidla používání a nepřítomnosti. Vyjadřování množství (pravidelné tvoření množného čísla, nejběžnější nepravidelné tvary).

Vyjadřování českých pádů (of, to, with, by). Tvoření a základní použití přivlastňovacího genitivu.

Přídavná jména: postavení přídavných jmen ve větě vzhledem k jejich větné funkci.

Zájmena: ukazovací (this/these, that/those), osobní (podmětová), přivlastňovací (přivlastňovací adjektiva), tázací (who, what), neurčitá (some, any, no - v základních funkcích); much, many,

(a) little - (a) few; both - all.)

Slovesa, infinitiv s to. Slovesa to be a to have v přítomném a minulém čase (préteritu). Tvar have got. Plnovýznamová slovesa v přítomném čase - vyjadřování obvyklosti, bezprostřední přítomnosti. Přítomný čas - způsob oznamovací, otázka a zápor. Rozkazovací způsob (2. osoba jednotného a množného čísla a 1. osoba množného čísla), záporný rozkazovací způsob. Gerundium. Vyjadřování budoucího děje (will) .

Příslovce: nejběžnější příslovce lexikálně.

Číslovky: základní do milionu, řadové číslovky. Vyjadřování času, letopočtu, data, věku.

Předložky: to, at, from, in/to, out, of, on, in front of, behind, near, opposite, by, for, between, among, případně některé další.

Spojky: souřadící: and, but, or; podřadící: that, because (ostatní podle potřeby receptivně).

b) Skladba

Slovosled anglické věty jednoduché. Existenční vazba there is/ there are. Neosobní vazby s it: (It's 6 o'clock). Vazby slovesa v určitém tvaru s infinitivem a gerundiem. Souvětí souřadné slučovací, odporovací, vylučovací. Vedlejší věta předmětová uvozená 0, that.

Pravopis

- poučení o psaní velkých písmen v angličtině
- změna y - i
- stručné poučení o formě anglického dopisu

Reálie

Žáci si osvojí poznatky z reálií přibližně ve stejném rozsahu jako při vyšší hodinové dotaci, i když na jednodušší jazykové úrovni.

Jazyk francouzský

(3 hodiny týdně, 99 hodin ročně)

(4 hodiny týdně, 132 hodin ročně)

Výslovnost

V 1. ročníku žáci zvládnou zásady spisovné výslovnosti.

a) prozodické prvky

intonační struktury a větné melodie, zejména:

- protiklad věty oznamovací a tázací

(Pierre est là. Pierre est là? Est-ce que Pierre est là?)

- rozdílná melodie tázacích vět - otázky intonací, opisem

a otázky uvozené tázacím výrazem

C'est Luc? Est-ce que c'est Luc? Qui est là?

- protiklad věty oznamovací a rozkazovací

(René parle français. René, parle français!)

přívuk, rytmus, navazování a vázání

- při rytmickém členění věnovat pozornost zejména výslovnosti

polosamohlásek, např.:

Voici mon frère. (4 slabiky)

Quel quartier? (3 slabiky)

- vázání - navazování: •

C'est un garçon. Jean va à Avignon.

V souvislosti s dynamikou a rytmem dodržovat výslovnost či

odpadávání tzv. němého /ə/, např.: Il n'y a pas de café.

b) segmentální prvky

francouzské samohláskové fonémy, velkou pozornost věnovat

samohláskám odlišným od českého jazyka, napjaté výslovnosti

zavřených a zaokrouhlených samohlásek a nosovkám. Zdůrazní

se zejména tyto samohláskové fonémy:

/i/ : /ü/ - Voici une usine.

/e/ : /ö/ - Il y des cahiers. Il y deux cahiers.

němé /ə/ : /e/ - Regarde le garçon. Regarde les garçons.

/e/ : /ö/ - Je vais. Je veux.

nosovky /ã/ - Jean, /õ/ - bon, /ẽ/ - un

souhláskové fonémy: rozlišování znělých a neznělých souhlásek (zejména na konci slov), např. ils sont : ils ont, il monte : le monde, partons : pardon.

SLOVNÍ ZÁSoba

Žáci si osvojí aktivní slovní zásobu v rozsahu 500 lexikálních jednotek a část frazeologie běžného společenského styku (650 př.: 4 h). Receptivní slovní zásobu si osvojí v rozsahu přibližně 100 lexikálních jednotek. Seznámí se s některými slovy mezinárodně užívanými.

MLUVNICE

Tvarosloví

Člen

Člen určitý, elidovaný, kontrahovaný (amalgamy du, au, des, aux), člen neurčitý, základní pravidla používání a nepřítomnosti členu.

Podstatná jména

Rod a číslo podstatných jmen, pravidelné tvoření množného čísla ve zvukové a psané podobě.

Postavení podstatného jména ve větě z hlediska jeho větné funkce. Vyjádření pádových vztahů předložkami (de, à, avec).

Přídavná jména

Shoda přídavných jmen v rodě a čísle s podstatnými jmény, která určují. Pravidelné tvoření ženského rodu a mn. čísla přídavných jmen ve zvukové a psané podobě. Některé nepravidelnosti při tvoření ženského rodu. Postavení přídavných jmen ve větě z hlediska jejich větné funkce. Postavení přívlastku shodného.

Zájmena

Zájmena osobní nesamostatná v subjektivém a objektivém pádě a jejich postavení ve větě. Zájmena osobní samostatná. Přivlastňovací a ukazovací zájmena nesamostatná. Tázací zájmena qui, que (qu'est-ce que), quel, quoi. Zvratná zájmena, zvratné se. Neurčitá zájmena on, quelque, quelqu'un, quelque chose. Záporná zájmena rien, personne.

Číslovky

Základní a řadové číslovky. Vyjadřování času, data, věku. Telefonní čísla.

Slovesa

Kategorie osoby a čísla. Shoda. Pomocná slovesa être a avoir. Slovesa 1. třídy (typ parler), slovesa 2. třídy (typ finir). Slovesa 1. třídy se změnou kmenové samohlásky (appeler, préférer) a s jinými pravopisnými změnami (commencer, manger). Zvratná slovesa. Slovesa zakončená v infinitivu na -re (typu répondre). Nejfrekventovanější nepravidelná slovesa (aller,

faire, lire, écrire, dire, devoir, recevoir, prendre, voir, savoir, venir, pouvoir, vouloir). Vazby sloves v případech odlišných od češtiny (např. aider q.).

Časy a způsoby

Oznamovací způsob času přítomného, jednoduchý čas budoucí (futur simple), minulý čas složený (passé composé), vyjádření blízké budoucnosti opisem (futur proche), rozkazovací způsob, infinitiv přítomný, přičestí minulé, zápor ne-pas, ne-jamais, personne, rien.

Slovesné opisy: např. aimer	+	inf.
devoir	+	inf.
pouvoir	+	inf.
vouloir	+	inf.
savoir	+	inf.
aller	+	inf.
il faut	+	inf.
commencer à	+	inf.

Příslovce a jejich ekvivalenty

- způsobu (např. bien, mal, vite, à pied)
- modální (např. peut-être)
- tázací (comment? quand? où? combien?)
- množství, míry (např. assez, beaucoup, peu, très)
- času (např. bientôt, demain, déjà, encore, hier, maintenant, tout de suite, souvent, toujours, après, ensuite)

- místa (např. devant, derrière, dehors, ici, là-bas, loin, près)
- souhlasu, nesouhlasu (oui, non, d'accord)
- kontaktní prostředky (např. donc, alors)

Předložky

Předložky jednoduché a složené vyjadřující pádové, místní a časové vztahy (např. à, avec, de, en, dans, devant, derrière, avant, pour, par, pendant, chez, près de, loin de, sur, sous, après, jusqu'à)

Spojky a spojková sousloví

Spojky souřadící: et, mais, ou

Spojky podřadící: que, parce que, quand

Skladba

Slovosled jednoduché věty oznamovací. Otázka intonací, opisem, inverzí a zájmenou inverzí. Věty uvozené prezentativy voici voilà, il y a. Neosobní vazby s il: Il pleut. Il est 10 heures.

Polovětné konstrukce podmětové: Il faut répondre.

předmětové: Je te prie de venir.

účelové: Je viens pour t'aider.

Souvětí souřadné: slučovací, odporovací, vylučovací (et, mais, ou)

Souvětí podřadné: vedlejší věty spojkové (předmětové, příslovičné uvozené que, quand, parce que).

Pravopis

Pozornost věnovat jevům zdůrazňovaným ve výslovnosti:

- členění slov ve výslovnosti vázaných
- psaní nevyslovovaných hlásek
- vztahům mezi fonémy a grafémy, grafické realizaci samohláskových, polosamohláskových a souhláskových fonémů v případech odlišných od češtiny
- diakritickým znaménkům (accents, apostrophe, cédille, spojovník).

Pozornost věnovat jevům souvisejícím s probíranou mluvnickou látkou.

Psaní velkých písmen.

Stručné poučení o úpravě adresy a dopisu.

Reálie

- Žáci získají některé základní poznatky z reálií Francie a naučí se je jednoduše vyjadřovat. Na základě srovnání se naučí jednoduše hovořit o vybraných reáliích ČSFR.
- Rozšíření francouzštiny ve světě, stručná informace o zemích francouzské jazykové oblasti.
- Vybrané základní geografické a demografické údaje o Francii.
- Přínos Francie ke světové kultuře (některé poznatky i na základě mezipředmětových vztahů.
- Každodenní život ve Francii.

J a z y k f r a n c o u z s k ý

(2 hodiny týdně, 66 hodin ročně)

Výslovnost

Žáci zvládnou výslovnost v plném rozsahu jako při vyšší hodinové dotaci.

Slovní zásoba

Žáci si osvojí aktivní slovní zásobu v rozsahu 350 lexikálních jednotek a část frazeologie běžného společenského styku. Receptivní slovní zásobu si osvojí v rozsahu přibližně 100 lexikálních jednotek. Seznámí se s některými slovy mezinárodně užívanými.

MLUVNICE

Člen

Člen určitý, elidovaný, kontrahovaný (amalgamy du, au, des, aux), člen neurčitý, základní pravidla používání a nepřítomnosti členu.

Podstatná jména

Rod a číslo podstatných jmen, pravidelné tvoření množného čísla ve zvukové a psané podobě. Postavení podstatného jména ve větě z hlediska jeho větné funkce. Vyjádření pádových vztahů předložkami (de, à, avec).

Přídavná jména

Shoda přídavných jmen v rodě a čísle s podstatnými jmény, která určují. Pravidelné tvoření ženského rodu a mn. čísla přídavných jmen ve zvukové a psané podobě. Některé nepravidelnosti při tvoření ženského rodu. Postavení přídavných jmen ve větě z hlediska jejich větné funkce. Postavení přívlastku shodného.

Zájmena

Zájmena osobní nesamostatná podmětová. Zájmena osobní samostatná. Přívlastňovací zájmena nesamostatná. Tázací zájmena qui, que (qu'est-ce que), quel. Neurčitá zájmena on, quelque, quelque chose.

Číslovky

Základní číslovky do 69. Číslovky řadové. Vyjadřování času, data, věku.

Slovesa

Kategorie osoby a čísla. Shoda. Pomocná slovesa être a avoir. Slovesa 1. třídy (typ parler), slovesa 2. třídy (typ finir). Některá slovesa 1. třídy se změnou kmenové samohlásky (appeler), a s jinými pravopisnými změnami (commencer). Některá nejfrekventovanější nepravidelná slovesa.

Časy a způsoby

Oznamovací způsob času přítomného, příp. vyjádření blízké budoucnosti opisem (futur proche), rozkazovací způsob, infinitiv přítomný, zápor ne-pas.

Slovesné opisy s infinitivem:

aimer + inf.
aller + inf.
il faut + inf.
commencer à + inf.

Příslovce a jejich ekvivalenty

- způsobu (např. bien, mal, vite, à pied)
- modální (např. peut-être)
- tázací (comment? quand? où? combien?)
- množství, míry (např. assez, beaucoup, peu, très)
- času (např. bientôt, demain, déjà, encore, hier, maintenant, tout de suite, souvent, toujours, après, ensuite)
- místa (např. devant, derrière, dehors, ici, là-bas, loin, près)
- souhlasu, nesouhlasu (oui, non)

Předložky

Předložky jednoduché a složené vyjadřující pádové, místní a časové vztahy (např. à, avec, de, en, dans, devant, derrière, avant, pour, par, pendant, chez, près de, loin de, sur, sous, après, jusqu'à)

Spojky a spojková sousloví

Spojky souřadící: et, mais, ou
Spojky podřadící: que, parce que, quand

Skladba

Slovosled jednoduché věty oznamovací. Otázka intonací, opisem, inverzí, zájmenou inverzí. Věty uvozené prezentativy voici, voilà,

il y a. Neosobní vazby s il: Il pleut. Il est 10 heures.

Souvětí souřadné: slučovací, odporovací, vylučovací (et, mais, ou)

Souvětí podřadné: vedlejší věty spojkové (předmětové, příslo-
večné uvozené que, quand, parce que).

Pravopis

Pozornost věnovat jevům zdůrazňovaným ve výslovnosti:

- členění slov ve výslovnosti vázaných
 - psaní nevyslovovaných hlásek
 - vztahům mezi fonémy a grafémy, grafické realizaci samohláskových, polosamohláskových a souhláskových fonémů v případech odlišných od češtiny
 - diakritickým znaménkům (accents, apostrophe, cédille, spojovník).
- Pozornost věnovat jevům souvisejícím s probíranou mluvnickou látkou.
Psaní velkých písmen.
Stručné poučení o úpravě adresy a dopisu.

Reálie

Žáci si osvojí poznatky z reálií přibližně ve stejném rozsahu jako při vyšší hodinové dotaci, i když na jednodušší jazykové úrovni.

J a z y k n ě m e c k ý

(3 hodiny týdně, 99 hodin ročně)

(4 hodiny týdně, 132 hodin ročně)

1. Výslovnost

V oblasti výslovnosti je třeba rozlišovat mezi aktivními a receptivními znalostmi žáků. Zatímco při aktivním ovládnutí výslovnostních jevů je možný značný stupeň tolerance, je třeba, aby žáci receptivně zvládli co nejširší škálu výslovnostních jevů a byli tak solidně připraveni na komunikaci s rodilým mluvčím. V této souvislosti je třeba se zaměřit i na otázky stylové diferenciace.

Žáci se soustředí zejména na tyto jevy:

- správná poloha německého přízvuku a jeho výraznost
- reprodukování "e" a jeho vypouštění
- zaokrouhlené samohlásky ö - ové; ü - ové; dvojhlásky /oö/
- dlouhé zavřené samohlásky /e:/ a /o:/
- německé dvojhlásky
- zeslabené vokalizované "r" v některých pozicích, zejména v "-er" a po dlouhé samohlásce
- napjaté souhlásky /k, t, p/, jejich aspirace a možnosti oslabení aspirace v některých pozicích
- menší znělost /b, d, g, v, z/ v některých pozicích, neznělé /h/;
- německé zadopatrové /r/
- předopatrové /ch/, tzv. Ich - Laut
- rozdíly české a německé spodoby znělosti, a to i v proudě souvislé řeči
- závazné a širší uplatnění tzv. rázu v němčině

- užívání neutrálního větného přízvukování v návaznosti na aktuální členění větné
- důraz spojený s komunikativním centrem výpovědi
- užívání základních typů větné intonace (včetně rozdílu intonace zjišťovacích a doplňovacích otázek)
- užívání citově zabarveného přízvukování, zejména s přihlédnutím k dialogu
- nepřízvukná slova ve větě (zeslabené formy).

2. Slovní zásoba

Žáci si osvojí aktivní slovní zásobu v rozsahu 450 - 500 slov. Získají poučení o tvoření slov derivací, kompozicí a konverzí, o mnohoznačnosti slov a antonymech. Seznámí se se základními výrazy z oblasti společenského života, se základními zkratkami a zkratkovými slovy charakteristickými pro současný jazyk.

3. Mluvnice

Skladba

Tvoření věty oznamovací, tázací (otázka zjišťovací a doplňovací), rozkazovací a zvolací. Postavení určitého slovesa v těchto větách. Infinitiv prostý. Větný zápor a jeho vyjádření ve srovnání s mateřským jazykem. Vazba "es gibt". Pořádek slov ve větě jednoduché a v souvětí po souřadících spojkách. Rámcová konstrukce (sloveso + odlučitelná část, určitý slovesný tvar + infinitiv/příčestí minulé).

Postavení příklonky sich a zápornky nicht. Základní pořadí neslovesných větných členů. Vyjádření podmětu, neurčitý podmět (man, es). Pořádek slov v bezespojkových vedlejších větách.

Ivarosloví

Slovesa

Pomocná slovesa "sein, haben". Pravidelná slovesa, frekventovaná nepravidelná slovesa. Způsobová slovesa (dürfen, können, müssen, sollen, wollen) a sloveso wissen. Frekventovaná slovesa s neodlučitelnými předponami. Frekventovaná slovesa složená. Zvratná slovesa (rozdílnost zvratných sloves v češtině a němčině).

Časy, způsoby

Přítomný čas probraných sloves. Vyjádření budoucnosti přítomným časem. Préteritum pomocných sloves. Perfektum pravidelných sloves, vybraných frekventovaných nepravidelných sloves a frekventovaných sloves s neodlučitelnými předponami. Tvoření perfekta pomocí "haben, sein". Užívání perfekta a préterita. Imperativ. Ivar ich möchte/lexikální jednotka/.

Podstatná jména

Člen určitý - vyjádření rodu, pádu a čísla. Sémantická funkce členu určitého a neurčitého. Základní pravidla o vynechávání členu. Rod podstatných jmen ve srovnání s rodem podstatných jmen v mateřském jazyce. Tvoření množného čísla. Skloňování podstatných jmen v jednotném a množném čísle. Tvoření pádů v němčině ve srovnání s pády v mateřském jazyce. Frekventovaná složená podstatná jména, zkratky a zkratková slova. Frekventované přípony.

Zájmena

Užívání osobních zájmen s určitým tvarem slovesným na rozdíl od češtiny. Skloňování osobních zájmen. Užívání zájmena 3. os. mn. č. "Sie" při vykání jedné i více osobám. Osobní zájmeno "es" v zástupné funkci a jako formální podmět. Zvratná zájmena a jejich rozdílné užívání v němčině a mateřském jazyku.

Přivlastňovací zájmena. Vyjadřování přivlastňovacího zájmena "svůj" v němčině. Častější užívání přivlastňovacího zájmena v němčině při vyjadřování osobního vztahu na rozdíl od mateřského jazyka. Vybraná ukazovací, tázací a neurčitá zájmena.

Přídavná jména

Tvar přidaného jména ve funkci jmenné části přísudku. Frekventovaná složená přídavná jména. Frekventované přípony (předpona un-).

Příslovce

Frekventovaná příslovce místa, času, způsobu a příčiny.

Číslovky

Základní číslovky. Vyjadřování času, věku a ceny v měně ČSFR a států německé jazykové oblasti. Základní početní úkony.

Předložky

Frekventované předložky se 4. pádem; se 3. pádem; se 4. a 3. pádem. Vyjádření některých pádů v mateřském jazyce předložkovými pády v němčině. Užívání předložek v místním a časovém vztahu (lex.)

Spojky

Soufadicí (např. und, aber, oder, sondern, denn)

Částice

Užívání "doch" při tvoření kladné odpovědi na zápornou otázku.

Další částice.

Pravopis

Grafické vyjádření samohlásek a souhlásek, jejich kvality a kvantity, grafické vyjádření přehlásek a dvojhlásek. Grafické vyjádření otevřených a zavřených slabik. Výjimka z pravidla o délce samohlásek. Grafika počátečních písmen v němčině. Základní poučení o interpunkci ve větě jednoduché a v souvětí souřadném, o dělení slov a o formě německého dopisu.

Některá slova cizího původu.

J a z y k n ě m e c k ý

(2 hodiny týdně, 66 hodin ročně)

1. Výslovnost

Žáci zvládnou výslovnost v plném rozsahu jako při vyšší hodinové dotaci.

2. Slovní zásoba

Žáci si osvojí akt. slovní zásobu v rozsahu asi 350 slov a slovních spojení.

Receptivně si osvojí přibližně 50 lex. jednotek. Seznámí se se způsoby tvoření slov v němčině (derivace, kompozice, konverze), s nejběžnější slovní zásobou, z oblasti společenského života a nejfrekventovanějšími zkratkami a zkratkovými slovy charakteristickými pro současnou němčinu.

3. Mluvnice

Požadavky v oblasti mluvnice jsou odvozeny z požadavků pro 1. ročník pro dotaci 3 hod. a více a redukují se zejména v těchto oblastech:

Skladba

- vazba es gibt

Ivarosloví

Slovesa

- redukce v počtu nepravidelných sloves a sloves s neodlučitelnými předponami

Přídavná jména

- složená přídavná jména

Předložky

- užívání předložek v místním a časovém vztahu

Částice

- redukce v počtu částic

R u s k ý j a z y k

(3 hodiny týdně, 99 hodin ročně)

(4 hodiny týdně, 132 hodin ročně)

Upevnit lexikální, gramatické, pravopisné a fonetické návyky, které si žáci osvojili na základní škole. Zvláštní pozornost věnovat těm jevům, při jejichž používání se v konkrétním třídním kolektivu projevilo nejvíce nedostatků.

(10 - 12 hodin)

Výslovnost

Umět používat základní typy větné intonace, zejména tázací (především v projevech dialogického charakteru)

Slovní zásoba

- osvojit si přibližně 500 (400 při 2 hod.; 550 při 4 hod.) nových lexikálních jednotek (výběr z doplňkových materiálů určí vyučující)
- naučit se používat slovesa pohybu s předponami při-, do-, vy-, za-, pod- a frekventovaná slovesa s vazbami odlišnými od vazeb českých sloves obdobného významu
- naučit se pracovat s překladovými slovníky

Mluvnice

Těžištěm práce je soustavné opakování učiva základní školy ve funkčních komunikativních souvislostech se zvláštním zřetelem k učivu z oblasti sloves. Dále se probírají tyto nástavbové jevy (rozsah určí vyučující podle podmínek ve třídě):

- skloňování základních typů ruských mužských a ženských příjmení
 - skloňování podstatných jmen typu vremja, mat'
 - skloňování podstatných jmen člověk, god
 - vyjádření možnosti (dovolení) a nemožnosti (zákazu) uskutečnit děj
 - skloňování záporných zájmen, zvláště v předložkových vazbách
 - vyjádření záporu v ruštině (užívání 2. pádu, členský zápor)
 - vyjadřování prostorových vztahů
 - slovesa pohybu, hlavní předpony u sloves pohybu
 - ruské ekvivalenty českého "dát" na vyjádření procesu umístění
- Osvojit si zásady práce s gramatickou příručkou.

Pravopis

Pravopisné učivo se probírá v souvislosti s učební látkou (mluvnickou i lexikální).

Literární čtení

Při dotaci: 3 hod. týdně 17 hodin

4 hod. týdně 23 hodin

2 hod. týdně 13 hodin

Vzhledem k tomu, že se bude v hodinách pracovat převážně se stávajícími učebnicemi, doporučuje se následující rozdělení učiva (při dotaci 3 hod. týdně):

1. Úvod do literárního čtení (1)

Beseda o dílech ruské a sovětské literatury, s nimiž se žáci seznámili na základní škole.

Vzbuzení zájmu o individuální četbu.

2. Čtení a interpretace ukázek ze sovětské literatury

Dvě básně ze sovětské poezie (5)

Vladimír Bogomolov (4)

Zobrazení nesmazatelných stop války v dětském vědomí.

Jevgenij Nosov. (4)

Obraz citového a sociálního dozrávání mladých hrdinů, jejich touhy po krásném, čistém životě.

3. Upevňování učiva, besedy o dílech zařazených do individuální četby. Informace o komentované a individuální četbě ve 2. ročníku. (3)

Texty určené k memorování

Báseň sovětského autora podle vlastního výběru žáků.

Individuální četba - počet děl podle možností a zájmu žáků

A. S. Puškin: Kapiánská dcerka, Dubrovskij

N. V. Gogol: Taras Bulba

Některé z vědecko-fantastických děl A. Tolstého, A. Jeljajeva,

I. Jefremova, A. a D. Strugackých a jiných sovětských autorů.

Při dotaci 4 hod. týdně zůstává obsah literárního čtení stejný, větší pozornost se věnuje individuální četbě. Učitel vede žáky ke sledování krátkých časopiseckých anotací o novinách sovětské literatury, o vydávání děl klasické ruské literatury atd.

Při dotaci 2 hod. týdně žáci čtou a interpretují pouze jednu báseň (2 hod.), méně hodin se věnují individuální četbě.

Pokud budou mít vyučující k dispozici vhodnější ukázky z ruské a sovětské literatury nebo pokud žáci sami upozorní na díla, která je zaujala, je možné je operativně zaměnit za ta, která jsou uvedena v osnovách.

S cílem udržení zájmu o současné kulturní dění v SSSR lze s žáky o literárních dílech besedovat i v mateřském jazyce.

Básně ze sovětské poezie určí učitel na základě vlastního výběru, nebo na základě spolupráce se žáky, jimž předloží několik vhodných alternativ. Je možné zvolit i básně publikované v sovětských literárních časopisech a novinách ("Junost", "Novyj mir", "Literaturnaja gazeta"...)

J a z y k š p a n ě l s k ý

(3 hodiny týdně, 99 hodin ročně)

(4 hodiny týdně, 132 hodin ročně)

1. Výslovnost

Inventář fonémů a variant s důrazem na odlišnosti
mezi oběma jazyky:

- konsonanty (transkripce) - [ʃ], [ʝ], [ʧ], [ɲ], [ɣ], [ʎ], [ʎ̄], [β].
- samohlásky - jednoslabičná realizace dvojhlásek a trojhlásek.

Správná realizace přízvuku, melodie a rytmického členění
výpovědi.

2. Slovní zásoba

Žáci si aktivně osvojí asi 500, při čtyřech hodinách
týdně cca 550 lexikálních jednotek. Receptivně pak dalších
asi 100 jednotek, přičemž bude kladen důraz na příbuznost
s internacionalismy a odlišnost ve výslovnosti a významu.
Žáci dále zvládnou nejnápadnější rozdíly mezi lexikálními
systémy španělštiny a češtiny:

ser	x	estar		
ir	x	venir	x	llegar
traer	x	llevar		
dar	x	poner		
esto	x	eso	x	aquello
este	x	ese	x	aquel

Žáci se také seznámí se základními zásadami tvoření slov (adverbia, přechylování, tvoření antonym apod.).

3. Mluvnice

a) Ivarosloví

Substantiva: tvoření množného čísla, užívání určitého, neurčitého a pulového členu, rozdíly v rodě.

Adjektiva: tvoření ženského rodu a plurálu, srovnávání, vyjadřování stejné míry vlastnosti, stupňování (pravidelne i nepravidelné).

Zájmena: zbytky flexe u osobních zájmen, jejich užití.

Zájmena ukazovací, tázací, neurčitá (alguno, alguien, algo, ninguno, nadie, nada, otro x el otro, unos, varios ...).

Slovesa: časování sloves všech tří tříd v přítomtu, jednoduchém futuru a jednoduchém a složeném perfektu. Gerundium. Participium. Vyjadřování blízké budoucnosti ir a + infinitiv; aktuálního přítomtu estar + gerundium; bezprostřední minulosti acabar de + infinitiv. Časování zvrtných sloves a nepravidelných sloves tener, venir, hacer, ver, ir, dar, hay; sloves se změnami kmenové samohlásky o - ue, e - ie. Zvrtné pasivum.

Příslovce: stupňování příslovcí.

Předložky: užívání nejfrekventovanějších předložek a, de, en, para, entre, sobre.

Spojky: zejména spojky souřadící y, ni, pero, sino, o.

b) Skladba

Stavba věty jednoduché, základní pravidla slovosledu odlišná od češtiny (postavení nepřívzvučných tvarů zájmen, pleonastické užití zájmen, postavení adjektiv).

Existenciální vazby s hay.

Stavba věty oznamovací a tázací, užití otázky pro vyjádření prosby, rozkazu apod.

Stavba souvětí souřadného.

4. Pravopis

Vztah mezi zvukovou a grafickou stránkou španělštiny (psaní h, s-c-z, b-v, r-rr, ch, j-g, l-ll-y, cc-x, gue, gui, que, qui...). Pravopisné změny ve slovesném a jmenném paradigmatu. Základní poučení o psaní velkých písmen a interpunkci.

5. Informace z reálií

Základní poučení o dějinách, zeměpise, kultuře a každodenním životě Španělska.

Významní představitelé španělské kultury a politiky.

Základní geografické informace o Latinské Americe. Základní informace o Československu.

Jazyk španělský

(2 hodiny týdně, 66 hodin ročně)

1. Výslovnost

Žáci zvládnou výslovnost a pravopis ve stejném rozsahu jako při vyšší hodinové dotaci.

2. Slovní zásoba

Žáci si osvojí aktivní slovní zásobu v rozsahu asi 350 jednotek, receptivně dalších 50 jednotek, včetně některých internacionalismů. Seznámí se se základními rozdíly mezi lexikálními systémy obou jazyků ve stejném rozsahu jako při vyšší hodinové dotaci. Receptivně si osvojí rovněž zásady tvoření slov (přechylování, tvoření příslovcí, antonym apod.)

3. Mluvnice

a) Ivarosloví

Substantivum: tvoření plurálu, užití určitého, neurčitého a nulového členu.

Adjektivum: tvoření ženského rodu a plurálu. Srovnávání, vyjadřování stejné míry vlastnosti.

Zájmena: zbytky flexe u osobních zájmen, jejich užití.

Ostatní zájmena jako u vyšší hodinové dotace.

Slovesa: časování pravidelných sloves všech tří slovesných tříd v přítomnosti, jednoduchém budoucím a jednoduchém a složeném minulém.

Časování sloves se změnou kmenové samohlásky a nejfrekventovanějších nepravidelných sloves: tener, venir, hacer, dar, ir, ver, hay. Časování zvratných sloves. Gerundium. Participium. Bezprostřední futurum ir a + infinitiv, aktuální prézens estar + gerundium.

Předložky: užívání nejfrekventovanějších předložek jako u vyšší hodinové dotace.

b) Skladba

Skladba věty jednoduché, základní pravidla slovosledu odlišná od češtiny (postavení nepřízvučných tvarů zájmen, pleonastické užití osobních zájmen, postavení adjektiv). Stavba věty oznamovací a tázací, využití otázky pro vyjádření rozkazu.

4. Pravopis

Ve stejném rozsahu jako při vyšší hodinové dotaci.

5. Informace z reálií

Základní poučení o dějinách, zeměpise, kultuře a každodenním životě Španělska.

Metodická doporučení

Ve výuce cizích jazyků se uplatňuje komunikativní přístup, se kterým úzce souvisí funkční výběr učiva (vzhledem ke komunikativním potřebám žáků) a zprostředkování autentické kultury dané jazykové oblasti. Ve výuce se rozvíjejí rovnocenně všechny 4 řečové dovednosti, přičemž nácvik audioorálních dovedností předchází nácviku čtení a psaní.

Velká pozornost se věnuje situační zakotvenosti komunikace a kontextovým souvislostem s využitím dokumentačního a doplňkového materiálu. Učitel vybírá doplňkové materiály uváženě tak, aby se nepřekračovaly studijní možnosti žáků, zejména nelze nepřiměřeně rozšiřovat rozsah mluvnického a lexikálního učiva. Učitel přitom postupuje diferencovaně s přihlédnutím k nadání a zájmům žáků. Různorodost používaných materiálů a prostředků a pestrost činností v hodině zvyšuje motivaci žáků k učení.

Učitel volí různé učební postupy podle individuálních zvláštností žáků a podle konkrétní situace ve třídě. Přístup k jednotlivým žákům se opírá též o průběžné rozборы jejich chyb v ústním i písemném projevu. Učitel průběžně kontroluje i úroveň zvládnutí jazykových prostředků, a to krátkými testy nepřesahujícími 10 min., které shrnují základní učivo lekcí. Pozornost je třeba také věnovat soustavnému nácviku pravopisu, především v angličtině a francouzštině.

Přestože těžiště práce je ve vyučovacích hodinách, je nezbytným předpokladem úspěšného osvojení si cizího jazyka i pravidelná domácí příprava žáků na každou hodinu. Její efektivita závisí na promyšlené přípravě učitele k jejímu zadání. Povaha domácí přípravy (ústní, písemná, nebo obojí) záleží na povaze probíraného učiva a na konkrétních potřebách jednotlivých žáků. Může být proto i diferencovaná.

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
Schulbuchbibliothek

Zabezpečení výuky učebními texty a dalšími pomocnými materiály

Jazyk anglický

Jako základní materiál se doporučuje využívat pro výuku anglického jazyka britský kurs The Cambridge English Course 1.

Do normy učebnic byl zařazen i kurs American English I. V normě zůstává i učebnice Benešová a kol.: Angličtina pro 1. ročník SŠ.

Doplňkově se doporučuje využívat různé učební materiály, naše i zahraniční, např. Travelling (PÚP), New Ways (SPN), Angličtina pro každého (SPN), vybrané pomůcky Komenia (viz příloha), Opening Strategies (vyšlo na Slovensku, materiály vydávané United States International Agency, které mají postupně vycházet v SPN, SNTL a soukromých vydavatelstvích). Pracuje se s časopisem anglického jazyka Friendship.

Jazyk francouzský

Jako základní materiál pro výuku se doporučuje používat učebnici Taišlová a kol.: Francouzština 1 pro 1. ročník SŠ.

Doplňkově se doporučuje používat také francouzské originální učebnice, např. Le Nouveau Sans Frontières a Espaces.

Doporučuje se využívat i pomůcek Komenia tvořících součást základní učebnice (seznam hlavních titulů v příloze) a časopisu 1' Amitié.

Jazyk německý

Pro 1. ročník gymnázia se doporučuje používat prozatímně (tj. do převzetí zahraničních učebnic) jako základní materiál učebnice Höppnerová a kol.: Němčina pro jazykové školy 1. díl. Alternativně se doporučuje používat učebnici Čulenová a kol.: Němčina pro 1. ročník SŠ.

Doplňkově doporučujeme používat časopisy Freundschaft a Jugendmagazin a pomůcky n.p. Komenium.

Jazyk ruský

V návazné výuce v ruském jazyce zůstává v platnosti učebnice Teller a kol.: Ruský jazyk pro 1. ročník gymnázií, v nichž vyučující podle vlastního uvážení vypustí texty, které vzhledem k současným společenským změnám u nás i v SSSR nejsou vhodné. Předpokládá se však, že učitel bude užívat i další materiály, které budou doplňovat nebo zaměňovat materiály učebnicové, např. E.M. Stěpanova, P.T. Čebotarev: Temp 1 - Intensivnyj kurs ruskogo jazyka (kníha dlja učaščegosja, kníha dlja prepodavatelja, kazeta s dialogy a některými texty), Sajachova L.G., Chasanova D.M.: Iljustrirrovannyj tematičeskij slovar ruskogo jazyka, P.M. Bajev: Igrajem na urokach ruskogo jazyka.

Kromě těchto materiálů doplňuje vyučující výuku vhodnými články ze sovětských časopisů, popř. sovětského denního tisku.

Jazyk španělský

Jako základní materiál zůstává v platnosti učebnice Rejzek, Zdeňovcová: Španělština pro 1. ročník SŠ. Vzhledem k tomu, že neexistuje novější středoškolská učebnice, doporučuje se pro přechodnou dobu používat učebnice Dubský a kol.: Španělština pro jazykové školy I (SPN 1990), včetně nahrávky k této učebnici (Supraphon).

Lze doporučit i některé partie z učebnice L.Prokopové: Španělština pro samouky (SPN 1989).

Upozorňujeme, že španělské ministerstvo kultury distribuuje zdarma časopis Información Cultural.

Příloha

Přehled doporučených pomůcek n.p. Komenia pro 1. ročník

(angličtina, francouzština, němčina, ruština)

Anglický jazyk

English in Pictures 1,2	Tr
Anglické mikrodialogy 1	Dp + mg

Francouzský jazyk

Francouzština pro 1. ročník SŠ	AOP
Situace	Dp + mg
Mikrokonverzace	Dp + mg
Co víme o Francii I, II	Dp + mg
Co víme o frankofonních zemích	Dp + mg
Le français ? C' est facile I,II	Tr

Německý jazyk

Němčina pro 1. ročník SŠ	AOP
Němčina pro 1. ročník SŠ	Dp
Německé mikrodialogy 1	Dp + mg
Deutsch in Bildern 1,2	Tr

Ruský jazyk

Ruský jazyk I	mg
Konverzace a četba v ruském jazyce	mg
Den v Moskvě	16 mm film
Z ruské a sovětské kultury	Dp
Podstatná jména	Tr
Slovesa	Tr

1214

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
České republiky

Cizí jazyky
(německý jazyk, anglický jazyk, ruský jazyk,
francouzský jazyk)
pro gymnázia — 1. roč.

Vydalo Státní pedagogické nakladatelství, n. p. Praha roku 1990
jako svou publikaci č. 84-16/1

VA 1,66 Náklad 1.200 výtisků

Tematická skupina 35

1. vydání 1990

Rukopis neprošel v nakladatelství jazykovou ani redakční úpravou

Cena brožovaného výtisku Kčs 2,00

502/22,816

Tiskem úcelové tiskárny SPN

131 2002

14 - 538 - 90 Kčs 2,00

ISBN 80-04-25816-0